

Jordi Castellanos (1946 A – 2012 Ω)

*La ment capta l'etern en l'ampla pau
i un no res grana i creix en un somriure.*

*Ésser i traspàs fan un: tot muda i tot roman;
tots hi serem al Port amb la desconeguda.*

J. V. Foix

El divendres 19 d'octubre de 2012 ens deixava Jordi Castellanos. En el seu pas entre nosaltres, injustament, lamentablement, massa breu, va arribar a convertir-se en una figura cabdal de les lletres catalanes. Fou un dels més rigorosos, sagaços i penetrants coneixedors de la història de la literatura catalana. Així com un dels principals constructors d'una tradició acadèmica nacional capaç d'emprendre de manera sistemàtica, constant, sempre renovada, la investigació del nostre passat literari i cultural. En són prova més que suficient la gran quantitat de deixebles que té, les in comptables citacions a la seva obra en treballs d'altri, les plataformes de suport a la recerca que contribuí a crear i tirar endavant, el patrimoni literari conservat i estudiat gràcies a la seva tenacitat. Penseu en *Els Marges*, en el Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània, en *Traces*, en el fons Pere Calders de la Universitat Autònoma de Barcelona, en tantes infraestructures acadèmiques, literàries i patrimonials que duen la seva empremta inesborrable.

Jordi Castellanos començà a construir tot això ben al principi de la dècada 1970, quan decennis de repressió política i cultural havien malmès gairebé irreparablement els lligams entre la literatura catalana i la seva societat. Va aparèixer en un panorama cultural ple de mancances i va esdevenir-hi lluitador incansable. No podia ser d'altra manera. Perquè, efectivament, la peça més difícil de construir en tota cultura, però la més necessària i la més feble, és la que ell es proposà de consolidar: la investigació rigorosa del passat literari per fer-lo present des d'una consciència temporal no fungible ni estantissa. Diem que és la peça més difícil, necessària i feble perquè és l'única que assegura ineludiblement la continuïtat i l'efectivitat

dels coneixements acumulats en la tradició; és l'única que, per això mateix, garanteix que la literatura funcioni com a lligam social de gran valor educatiu, ètic, moral i intel·lectual; és l'única que necessita inexcusablement innumbrables esforços col·lectius encadenats i un suport públic i institucional de gran magnitud. Per aquest motiu resulta incomprensible i lamentable que justament aquesta sigui la peça de la cultura catalana que avui es menysprea més i més a la lleugera. N'és una trista prova la manca de reconeixement públic que Jordi Castellanos va tenir en vida entre la societat per la qual ho va donar tot. Allà on verzejadors ocasionals qualssevol són premiats i homenatjats, Castellanos no hi tindrà ni un simple esment; allà on s'han omplert pàgines per adular narracions inconsistents, no s'ha dit pràcticament res de les recerques que dia a dia fan públiques els investigadors universitaris catalans; en canvi, sí que s'insisteix, cada vegada que algun il·luminat ho creu oportú, a difamar-los. Malgrat tot, la gran lliçó de Castellanos no és pas la del lament estèril, sinó la del treball incansable per la cultura. Tant de bo que serveixin, aquesta lliçó i el coneixement que comporta del context en què s'ha produït, per pal·liar greuges, redreçar camins i avançar cap a una futura concòrdia cultural en una societat millor.

Aquest és el sentit que *Els Marges* voldria donar a l'homenatge que avui ofereix a Jordi Castellanos. El del reconeixement públic merescut més enllà de tota convicció personal. El del consens entorn a la seva tan emblemàtica obra. Hem ofert a membres i institucions de tots els sectors del món cultural català la possibilitat d'unir el seu nom al llegat que ens deixa Jordi Castellanos. Se'ls ha demanat que se subscriuissin al present número extraordinari d'*Els Marges* mitjançant el pagament d'una determinada quantitat que el fes possible. El nom dels que hi han accedit consta al final d'aquests mots de presentació. Són els qui han pogut i volgut sumar-se a aquest homenatge. Convé deixar ben clar que no és en absolut una llista representativa ni excloent. No pot ser emprada per fer teories, ni desgreuges, ni acusacions. És, senzillament, la dels familiars, amics, deixebles, admiradors, lectors... la de tots aquells que volen mostrar el seu dol per la pèrdua d'un gran home reconeixent la vàlua immensa de l'obra que va endegar. Potser hi ha més gent que hi hauria volgut ser però no els ha arribat la petició. A aquests, els en demanem disculpes i els encoratgem a no silenciar la seva estima o el seu respecte per l'obra de Jordi Castellanos.

Creiem fermament que aquesta és ja per sempre referència ineludible, més: sòlida base impossible d'abandonar, de les futures recerques en història de la literatura catalana contemporània. Per tal que això no s'oblidi, per mostrar-ho i demostrar-ho, hem concebut aquest número extraordinari d'*Els Marges* com un recull de diversos textos de Jordi Castellanos amb una bibliografia final que dona notícia del conjunt de la seva obra. És un homenatge d'aquells que es justifiquen tots sols amb la seva simple existència. Llegiu-lo i ho veureu. Ens sembla que és el més adequat que pot oferir a la memòria de Jordi Castellanos *Els Marges*, revista que ell col·laborà a fundar l'any 1974 i codirigí des de 1991 fins el dia mateix del seu traspàs. Les seves

concepcions culturals marcaren profundament aquest projecte i és inevitable que en condicionin l'ànima fins molt més enllà del que avui podem preveure. Per això el seu nom no serà esborrat dels crèdits de la revista, en els quals continua i continuarà constant com a redactor fundador i codirector.

S'adhereixen a aquest homenatge:

Giovanni Albertocchi, Jaume Aulet, Manuel Aznar Soler, Montserrat Bacardí, Josep M. Balaguer, Anna Bartra Kaufmann, Margarida Bassols, Claudina Bassols Sunyol, Josep M. Benet i Jornet, Assumpció Bernal, Glòria Bordons, August Bover i Font, Denise Boyer, Albert Branchadell, Àlex Broch, Pilar Cabellos Mínguez, Lluís Cabré, Maria Campillo, Ignasi Camprodon, Josep Camps Arbós, Albert Canyes, Margarida Casacuberta, Glòria Casals, Enric Cassany Cels, Bernat Castellanos Corbera, Adelaida Castellanos Vila, Josep Anton Castellanos Vila, Maria Salut Clapés i Lluís, Lídia Coll Vidal, Sílvia Coll-Vinent, Marc Comadran Orpi, Salvador Comelles, Montserrat Corretger, Just Cortès, Joan Domènech, Josep M. Domingo, Brad Epps, Fèlix Fanés, Imma Farré i Vilalta, Sharon G. Feldman, Francesc Foguet i Boreu, Enric Gallén, Maria Josepa Gallofré Virgili, Josep V. Garcia Raffi, Olívia Gassol Bellet, Miquel M. Gibert, Oriol González Tura, Lluïsa Gràcia Solé, Glòria Granell i Nogué, Carme Gregori, Manel Guàrdia Bassols, Núria Guàrdia Bassols, Roser Guàrdia Bassols, Marcel Guàrdia Munárriz, Mònica Güell, Marina Gustà, Bernat Huguet Dalmau, Empar Hurtado Díaz, Teresa Iribarren i Donadeu, Antoni Isarch Borja, Manuel Jorba, Núria León Mercader, Manuel Llanas, Jordi Malé, Elisabeth Maluquer Margalef, Miquel Marcé, Martí March Massós, Joan-Lluís Marfany, Jordi Marrugat, Anna Marrugat Vall, Marc Marrugat Vall, Joaquim Martí i Mainar, Víctor Martínez-Gil, Marta Mas Prats, Joan Mas i Vives, Fina Masdeu Abril, Mariona Masgrau Juanola, Josep Massot i Muntaner, Joan Melcion, Lluís Meseguer, Josep Maria Mestres i Illamola, Esteve Miralles, Joaquim Molas, Julià Monje Alonso, Thiago Mori, Irene Muñoz i Pairet, Josep Murgades, Marcel Ortín, Ramon Panyella, Maria Pilar Perea, Eulàlia Pérez Vallverdú, Ramon Pinyol i Torrents, Antonio Pizza, Ramon Pla i Arxé, Xavier Pla Barbero, Júlia Plaza, Damià Pons i Pons, Montserrat Pujol, Jordi Pujol Pardell, Neus Real, Joan M. Ribera Llopis, Cristina Riera, Gemma Rigau, Pere Rosselló Bover, Albert Rossich, Anna Ruiz Barceló, Jesús Ruiz Kaiser, Vicent Salvador, Lourdes Sánchez Rodrigo, Núria Santamaria, Pep Sanz Datzira, Eugènia Sarsanedas i Castellanos, Josep Sarsanedas Sàbat, Vicent Simbor, Llorenç Soldevila i Balart, Enric Sullà, Anna M. Torrent, Manuel Udina Abelló, Xavier Vall, M. Helena Vergés, Francesc Vilanova i Vila-Abadal, Teresa Vilardell Grimau, Marta Viñuales Granel, Alan Yates.

The Anglo-Catalan Society, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic, Centre de

Documentació i Estudi Salvador Espriu – Ajuntament d’Arenys de Mar, Centre de Lectura de Reus, Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, CRAI Biblioteca de Lletres de la Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili, Fundació J. V. Foix, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Punctum, Secció Històrico-Arqueològica de l’Institut d’Estudis Catalans, Societat Catalana de Llengua i Literatura, Societat Verdaguer.